

**NOWE STANOWISKA *DIENERELLA ARGUS* (REITTER, 1884)
(COLEOPTERA: LATRIDIIDAE) ORAZ WERYFIKACJA NIEKTÓRYCH BŁĘDNYCH
DANYCH O WYSTĘPOWANIU GATUNKU W POLSCE**

**NEW LOCALITIES OF *DIENERELLA ARGUS* (REITTER, 1884)
(COLEOPTERA: LATRIDIIDAE) AND VERIFICATION OF SOME ERRONEOUS DATA
ON THE OCCURRENCE OF THE SPECIES IN POLAND**

RADOSŁAW PLEWA¹ , CZESŁAW GREŃ² , JAROSŁAW KANIA³

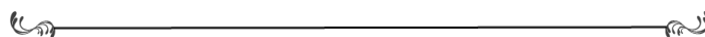
¹Zakład Ochrony Lasu, Instytut Badawczy Leśnictwa, Sękocin Stary, ul. Braci Leśnej 3, 05–090 Raszyn; e-mail: r.plewa@ibles.waw.pl; ORCID 0000-0001-6227-3037

²Dział Przyrody, Muzeum Górnośląskie w Bytomiu, pl. Jana III Sobieskiego 2, 41–902 Bytom, e-mail: czeslaw.gren@vp.pl; ORCID 0000-0001-8500-0525

³Zakład Biologii, Ewolucji i Ochrony Bezkręgowców, Wydział Nauk Biologicznych, Uniwersytet Wrocławski, ul. S. Przybyszewskiego 65, 51–148 Wrocław; e-mail: jaroslaw.kania@uwr.edu.pl; ORCID 0000-0002-2451-4407

ABSTRACT: The paper presents two new sites of the minute brown scavenger beetle *Dienerella argus* in the two zoogeographical regions (Western Beskids Mts. and Western Sudetes Mts.) in southern Poland. After more than 40 years, erroneous data on *D. argus* from the Małopolska Upland and Eastern Beskids Mts. have been verified. Morphological analysis proved, that the examined specimens belonged to *D. filum*.

KEY WORDS: Coccinelloidea, minute brown scavenger beetle, faunistics, new localities, S Poland

Wstęp

Na świecie w rodzaju *Dienerella* Reitter, 1911 opisano dotąd 41 gatunków, które zgrupowane zostały w dwóch podrodzajach: *Cartoderema* Reitter, 1911 – 19 gatunków oraz *Dienerella* s. str. – 22 gatunki (Plewa i Rücker 2020). Podstawową cechą diagnostyczną odróżniającą oba podrodzaje jest budowa i kształt przedplecza (Rücker 2020). Gatunki sklasyfikowane w podrodzaju *Cartoderema* charakteryzują się wyraźnym zwężeniem bocznych krawędzi przedplecza na około jednej trzeciej długości oraz przedpleczem węższym od podstawy pokryw. Natomiast boki przedplecza przedstawicieli sklasyfikowanych w podrodzaju *Dienerella* są proste lub lekko zaokrąglone, a jego dolna krawędź jest równa podstawie pokryw.

W Europie stwierdzono występowanie 24 gatunków należących do rodzaju *Dienerella* (Rücker 2020). Z terenu Polski znanych jest osiem gatunków (Knutelski i in. 2022), trzy w podrodzaju *Cartoderema*: *D. (C.) clathrata* (Mannerheim, 1844), *D. (C.) elongata* (Curtis, 1830) (= *vincenti* Johnson, 2007) i *D. (C.) ruficollis* (Marsham, 1802) oraz pięć w podrodzaju nominatywnym: *D. (s. str.) argus* (Reitter, 1884), *D. (s. str.) costulata* (Reitter, 1877), *D. (s. str.) elegans* (Aubé, 1850), *D. (s. str.) filiformis* (Gyllenhal, 1827) i *D. (s. str.) filum* (Aubé, 1850).

Występowanie *D. costulata* i *D. elegans* na terenie Polski wymaga potwierdzenia nowymi materiałami, ponieważ wszystkie okazy zaginęły w różnych okolicznościach i nie ma możliwości zweryfikowania poprawności ich oznaczeń.

D. argus jest gatunkiem szeroko rozsiadłym. Wykazany był z wielu krajów Europy, Azji, Afryki Północnej, a nawet Ameryki Północnej (Rücker 2020).

W Polsce należy do gatunków bardzo rzadko spotykanych. Po raz pierwszy podany był z Wrocławia, gdzie został zawleczony wraz z transportem herbaty jabłkowej (19.10.1941) (Zacher 1942, Horion, 1951, 1961). Kolejne dane o tym gatunku pochodziły z Beskidu Wschodniego (Nadleśnictwo Krasieczyn) (Skrzypczyńska 1978), Wyżyny Małopolskiej (Nadleśnictwa Ostrowiec i Skarżysko) (Skrzypczyńska 1978, 1981) oraz Beskidu Zachodniego (Nadleśnictwo Piwniczna) (Skrzypczyńska 1983). Wszystkie osobniki wyhodowane zostały z szyszek modrzewia europejskiego *Larix decidua decidua* Mill. i modrzewia polskiego *L. d. polonica* (Racib.) Domin. w ramach szeroko zakrojonych badań obejmujących poznanie wielu grup taksonomicznych owadów, zasiedlających szyszki modrzewia.

Według danych zawartych w literaturze *D. argus* nie jest jednak związany z szyszkami. Występuje on wśród mchów lub porostów, najczęściej w środowiskach wilgotnych. Znajdowany był również w glebie, pod przegrzybiałą korą martwych drzew liściastych oraz w stogach siana czy belach słomy (Rücker 2020).

Metodyka

W zbiorach entomologicznych Wydziału Leśnego Uniwersytetu Rolniczego im. H. Kołłątaja w Krakowie (WLUR, Kraków) zachowała się część okazów pochodzących z badań nad entomofauną szyszek, prowadzonych na przełomie lat 1970 i 1980 ubiegłego wieku przez prof. M. Skrzypczyńską. Dzięki uprzejmości pracowników Wydziału, w 2023 roku, udało się wypożyczyć z kolekcji prof. M. Skrzypczyńskiej trzy okazy chrząszczy zaetykietowanych jako *D. argus*. Wypożyczone chrząszcze *D. argus* pochodzące z terenu nadleśnictw: Krasieczyn,

Ostrowiec i Skarżysko (Skrzypczyńska 1978, 1981) zidentyfikowane zostały przez M. Skrzypczyńską w 1976 r. (informacje z etykiet pod okazami), natomiast potwierdzenia oznaczeń dla okazów pochodzących z nadleśnictw: Ostrowiec i Skarżysko, w tym samym roku dokonał B. Burakowski (informacje z etykiet pod okazami). Oznaczenia te zostały poddane współczesnej weryfikacji przez pierwszego autora niniejszej pracy. Dodatkowe materiały pochodzą z badań prowadzonych przez pozostałych dwóch autorów, na obszarze Beskidów i Sudetów Zachodnich.

Wyniki

Poniżej prezentujemy dwa nowe stanowiska *D. argus* z południowej części Polski.

Beskid Zachodni

Ostre ad Żywiec [CA60], 26.05.2024, 1 ex. (ryc. 1), dolina rzeki Leśnianki, 560 m n.p.m., podgórski łąg jesionowy (*Carici remotae-Fraxinetum*) (ryc. 2), do czerpaka, leg. C. Greń.

Sudety Zachodnie

Gołogłowy ad Kłodzko [XR19], 8.05.1991, 1 ex., 320 m n.p.m., pryzma gnijącej, składowanej od kilku lat słomy, zbocze o południowej wystawie na skraju lasu mieszanego, sito entomologiczne, leg. J. Kania.

Analiza morfologiczna wykazała, iż badane okazy pochodzące z terenu nadleśnictw: Krasiczyn, Ostrowiec i Skarżysko (Skrzypczyńska 1978, 1981) nie reprezentowały gatunku *D. argus*, lecz należały do *D. filum* (det. R. Plewa). Według klucza do oznaczania chrząszczy z rodzaju *Dienerella* (Rücker 2020), *D. argus* morfologicznie jest bardzo podobny do *D. filiformis*, nieco mniej do *D. filum* i z nimi

najczęściej bywa mylony. Najlepszą cechą diagnostyczną między tymi trzema gatunkami jest liczba fasetek w oku. U *D. argus* oko złożone jest maksymalnie z 14 fasetek, u *D. filum* z 16–18, a u *D. filiformis* występuje zaledwie od 2 do 4 fasetek.

Rycina 1. *Dienerella argus* (Reitt.) (długość ciała: 1,27 mm), osobnik z miejscowości Ostre (fot. A. Larysz).

Figure 1. *Dienerella argus* (Reitt.) (body length: 1.27 mm), a specimen from Ostre (photo A. Larysz).

Błędne informacje o występowaniu *D. argus* na terenie Wyżyny Małopolskiej i Beskidu Wschodniego zawarte w pracach Skrzypczyńskiej (1978, 1981) były powielane

przez ponad 40 lat, m.in. w Katalogu fauny Polski (Burakowski i in. 1986). Niestety w zbiorach entomologicznych (WLUR, Kraków) nie udało się odszukać okazu *D. argus* pochodzącego z badań prowadzonych na terenie Nadleśnictwa Piwniczna. Dlatego w

przyszłości okaz ten, zwłaszcza wobec wyżej prezentowanych, błędnych oznaczeń jako *D. argus*, bezwzględnie wymaga weryfikacji pod kątem przynależności gatunkowej.

Rycina 2. Podgórski lęg jesionowy (*Carici remotae-Fraxinetum*) – środowisko występowania *Dienerella argus* (Reitt.) w dolinie rzeki Leśnianki (fot. C. Greń).

Figure 2. Foothill ash forest (*Carici remotae-Fraxinetum*) – habitat of *Dienerella argus* (Reitt.) in the Leśnianka River valley (photo C. Greń).

Podziękowania

Składamy serdeczne podziękowania Jakubowi Goczałowi i Robertowi Rossie (Wydział Leśny, Uniwersytet Rolniczy im. H. Kołłątaja w Krakowie) za pomoc w odnalezieniu i wypożyczeniu okazów z kolekcji prof. M. Skrzypczyńskiej oraz Adamowi Laryszowi

(Muzeum Górnośląskie w Bytomiu) za wykonanie zdjęcia okazu *D. argus*.

Piśmiennictwo

Burakowski B., Mroczkowski M., Stefańska J. 1986. Chrząszcze Coleoptera – Cucujoidea, część 2. Katalog Fauny Polski, 23(13): 1-277.

Horion A. 1951. Verzeichnis der Käfer Mitteleuropas (Deutschland, Österreich, Tschechoslowakei) mit kurzen faunistischen Angaben. 1-2. Stuttgart.

Horion A. 1961. Faunistik der mitteleuropäischen Käfer. Band VIII: Clavicornia 2. Teil (Thorictidae bis Cisidae), Terebrantia, Coccinellidae. Überlingen-Bodensee.

Knutelski S., Plewa R., Ruta R., Tykarski P. 2022. Digital Catalogue of Biodiversity of Poland — Animalia: Arthropoda: Hexapoda: Insecta: Coleoptera: Polyphaga: Coccinelloidea. Version 1.3. Polish Biodiversity Information Network. Checklist dataset <https://doi.org/10.15468/r7cq99> accessed via GBIF.org on 2024-12-10.

Plewa R., Rücker W.H. 2020. A new species of *Dienerella* Reitter, 1911 from Kazakhstan, with an updated checklist of *Dienerella* species and summary of their distribution (Coleoptera: Latridiidae: Latridiinae). *Zootaxa*, 4722 (1): 50-58.

Rücker W.H. 2020. Latridiidae und Merophysidae der West-Paläarktis. 2. Auflage. Germany, Neuwied: Selbstverlag Wolfgang H. Rücker.

Skrzypczyńska M. 1978. Przegląd owadów znalezionych w szyszkach modrzewi: europejskiego – *Larix decidua* Mill. i polskiego *L. polonica* Rac. w Polsce. *Polskie Pismo Entomologiczne*, 48: 543-563.

Skrzypczyńska M. 1981. Próba ustalenia zależności pomiędzy entomofauną szyszek modrzewi: europejskiego (*Larix decidua* Mill.) i polskiego (*L. polonica* Rac.) a niektórymi elementami siedliska. *Acta Agraria et Silvestria, Series Silvestris*, 20: 59-70.

Skrzypczyńska M. 1983. Skład gatunkowy i rola owadów znalezionych w szyszkach modrzewia europejskiego *Larix decidua* Mill. na obszarze Nadleśnictwa Piwniczna oraz lasów LZD w Krynicy. *Acta Agraria et Silvestria, Series Silvestris*, 22: 55-69.

Zacher F. 1942. Beobachtungen über Verbreitung und Auftreten von Vorratsschädlingen. *Zeitschrift für Hygienische Zoologie und Schädlingsbekämpfung*, 34 (5): 63-78.

Otrzymano (received): 16.12.2024

Zaakceptowano (accepted): 17.03.2025